

Registratienummer:	RVO19.0073	Portefeuillehouder:	K. Visser
Van team:		Ter inzage gelegde stukken / bijlagen:	
Behandelend ambtenaar:	Henny Kaag-van der Boon	1. ID 19.05177: Bedrijfsplan van PoDH met daarin opgenomen meerjarenbegroting (onder geheimhouding)	
Telefoonnummer:	(0223) 67 8805	2. ID 19.05174: Rapportage KPMG (onder geheimhouding)	
E-mail adres:	h.kaag@denhelder.nl	3. Begrotingswijziging ..	
		4. ID 19.05172: Rapportage Taskforce (2012)	
		5. ID 19.05173: Routekaart PoDH (2017)	
Onderwerp:	Bijdrage aan Port of Den Helder		

Voorgestelde besluit

- Op grond van artikel 212 Gemeentewet in samenhang met artikel 5 Financiële verordening gemeente Den Helder 2015 te besluiten een investeringskrediet van € 14,4 mln beschikbaar te stellen in de periode 2020-2028 voor de onderhoudsopgave Port of Den Helder.
- Op grond van artikel 160 lid 2 en 169 lid 4 gemeentewet, in samenhang met artikel 7, van de Financiële verordening gemeente Den Helder het college te berichten dat de raad geen bedenkingen heeft tegen het voorgenomen besluit van het college van B&W om aan Port of Den Helder NV een lening van € 3 miljoen te verstrekken, waarvan de lasten door de gemeente worden gedragen, e.e.a. ter financiering van de laatste betalingstranche van Kooyhaven.
- De begrotingswijziging vaststellen.
- Jaarlijks de niet benutte middelen voor de ontwikkeling van de haven (€ 1 mln. structureel) toevoegen aan de reserve Bijdrage locatie RWS+, die bestemd is voor projecten in het kader van civiel-militaire samenwerking.
- De door het college van burgemeester en wethouders opgelegde geheimhouding over de bijlagen bij dit advies "Bedrijfsplan met daarin opgenomen meerjarenbegroting" (ID 19.05177) en "Rapportage KPMG" (ID 19.05174) op grond van artikel 25, lid 3, van de Gemeentewet te bekrachtigen.

Publiekssamenvatting

De bedrijven in en indirect verbonden aan de haven van Den Helder bieden veel werkgelegenheid. De economische groei van dit maritieme cluster is een belangrijke doelstelling van de gemeente Den Helder. Een goed beheer van de haven is een belangrijke randvoorwaarde om deze doelstelling te bereiken. Port of Den Helder NV (PoDH) is verantwoordelijk voor het beheer, het onderhoud en de exploitatie van het civiele deel van de haven. Voor een deel van de eigendommen van PoDH staan de kosten van onderhoud niet in verhouding tot de opbrengsten. De opbrengsten van bruggen, sluisen, vaarwegen en sommige kades liggen in het bredere maatschappelijke belang. Het betreft voorzieningen die van algemeen nut zijn, maar voor PoDH als bedrijf onrendabel zijn. Met dit besluit stelt de gemeente middelen beschikbaar voor het onderhoud en beheer daarvan.

Inleiding

De gemeenteraad heeft 17 december 2018 besloten vier percelen in Westoever en Spoorweghaven aan te kopen voor € 4,2 mln. Daarnaast is € 2,8 mln. beschikbaar gesteld als bijdrage in de kosten van het renoveren van diverse kunstwerken, zoals sluisen en bruggen. Daaraan gekoppeld heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin onder andere is uitgesproken:

- dat de gemeente een expliciet participerende rol op zich gaat nemen in de transformatie en daartoe ten aanzien van PoDH een herstructurering - met name ten aanzien van de ontwikkelingsfunctie – doorvoert met betrekking tot taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- bij de aanbidding van het bedrijfsplan van PoDH deze te vergezellen van een gemeentelijke audit.

In de Kadernota 2020-2023 is een structurele reservering opgenomen van € 1 mln. per jaar om het onderhoud van de onrendabele delen en de ontwikkeling van de haven in het kader van de civiel-militaire samenwerking mogelijk te maken.

Dit raadsvoorstel is het vervolg op het besluit en de motie van 17 december 2018. Met een bijdrage van totaal €17,4 mln. tot en met 2028 moet PoDH binnen randvoorwaarden in staat zijn om de haven zelfstandig te exploiteren en te onderhouden.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Faciliteren van het maritieme cluster in de haven van Den Helder en daarmee de versterking van de economie van Den Helder en de Kop van Noord-Holland.

Kader

Het Beleidskader Verbonden Partijen en de daaraan verbonden werkafspraken (privaatrechtelijke) verbonden partijen, 2019 zijn het door de raad vastgestelde kader in de relatie van de gemeente als aandeelhouder met PoDH.

De statuten Port of Den Helder NV geven de doelstellingen van PoDH weer en de positie van de aandeelhouder.

De staatssteunregels zijn neergelegd in de artikelen 107, 108 en 109 Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie. Daarnaast is er door de Europese Commissie de Algemene Groepsvrijstellingsverordening vastgesteld. Op basis daarvan kunnen overheden steun verlenen voor bepaalde beleidsdoelen, zonder dat een formele aanmeldingsprocedure nodig is.

Argumenten

Onderzoek

In het bedrijfsplan van PoDH, dat bij de besluitvorming in december 2018 onder geheimhouding ter inzage heeft gelegen, werd een richting gekozen die anticipeerde op besluiten van de gemeente die vanuit het perspectief van PoDH wenselijk waren. Op basis van de besluitvorming van de gemeenteraad is een geactualiseerd Bedrijfsplan 2019-2028 aan de aandeelhouder aangeboden met daarin de meerjarenbegroting als integraal onderdeel. Zo is nu het basale onderhoudsniveau van de publieke delen van het gebied verwerkt in de begroting.

Wij hebben KPMG gevraagd om de financiële vooruitzichten en de te verwachten solvabiliteit en liquiditeit van de onderneming inzichtelijk te maken. PoDH heeft haar medewerking verleend door alle benodigde informatie beschikbaar te stellen. De rapportage van KPMG ligt onder geheimhouding ter inzage voor de gemeenteraad. De benoemde risico's zijn in de financiële paragraaf van dit raadsvoorstel verwerkt.

De gemeente moet in de financiering van PoDH rekening houden met de regels voor staatssteun. Vanwege de mogelijke verstoring van de mededinging op de Europese markt, is staatssteun in principe verboden. Onder bepaalde voorwaarden kan de gemeente wel steun verlenen. Onder de zogenaamde Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) is het mogelijk om toegestane staatssteun te verlenen, omdat dit voorstel aan de voorwaarden daarvan voldoet. Op grond hiervan kan de gemeente namelijk investeren in het onderhoud en de renovatie van kades. De daarbij behorende procedure, een AGVV-kennisgeving, moet zijn afgerond (dat wil zeggen gevalideerd en gepubliceerd) 20 werkdagen nadat de steunverlening plaatsvindt. Nadat de gemeenteraad het besluit heeft genomen zal deze administratieve procedure worden opgestart. Deze procedure, die uitmondt in een registratie bij de Europese Commissie en een publicatie via het State Aid Register van de Europese Commissie, wordt de afgelopen jaren steeds vaker door decentrale overheden benut (292 keer in 2018).

Onderzoek bedrijfsplan

Het bedrijfsplan van PoDH en het onderzoek van KPMG liggen onder geheimhouding ter inzage voor de raad. De analyse omvat namelijk bedrijfsgevoelige financiële informatie. In dit raadsvoorstel staan aan het einde wel de financiële risico's voor de gemeente benoemd.

Bevindingen uit het KPMG-rapport die van belang zijn voor de weging van dit raadsvoorstel:

- De omzet in de dienstverlening in sector Olie en Gas zal tot 2024 stabiliseren en daarna afnemen voor het onderdeel exploratie en exploitatie. Meer omzet is wel te verwachten in dienstverlening in relatie tot de ontmanteling van boorplatforms.
- De belangrijkste kans tot omzetgroei ligt voor PoDH in de ontwikkeling van offshore wind. Het realiseren van extra kade-ruimte voor zeeschepen is dan noodzakelijk.
- In het netwerk van binnenvaartroutes liggen er kansen voor Kooyhaven.
- Voor de langere termijn liggen er voor de haven van Den Helder ook kansen in de markt voor waterstof.
- De trends in de visserij geven geen aanleiding voor een verwachting van groei van het aantal scheepsbewegingen.
- De cruisevaart zal geen groei laten zien die tot een aanzienlijke groei van het aantal scheepsbewegingen en daarmee extra opbrengsten voor PoDH kan leiden.

Op basis van deze ontwikkelingen is de verwachting dat ook na 2028 PoDH voor het onderhoud aan de kades afhankelijk zal blijven van de gemeente Den Helder als aandeelhouder. Dat laat onverlet dat voor veel bedrijven de kadefaciliteiten en de daaraan gelieerde bedrijven een aantrekkelijke vestigingsfactor is. Dit vertaalt zich niet direct door in opbrengsten voor PoDH maar wel in werkgelegenheid in Den Helder en de regio. Wij achten het om die reden noodzakelijk en verantwoord te blijven investeren in de haven.

Deze zomer verschijnen de Economische Verkenningen Holland boven Amsterdam met een analyse van ontwikkelingen in Noord-Holland-Noord en prognoses voor de komende jaren. Wij willen in het verlengde

hiervan het economisch profiel van Den Helder scherper formuleren om toekomstige investeringsbesluiten te richten op goed onderbouwde economische ontwikkelkansen van onze stad en de haven. Een en ander betekent dat PoDH de komende jaren niet een structurele omzet zal hebben waarmee de zelfstandige financiering van PoDH is gegarandeerd. De afhankelijkheid van incidentele inkomsten is nog groot. Tegenvallende grondverkoop kunnen snel leiden tot een nieuwe vraag om financiering.

Civiel-militaire samenwerking

Voor de continuïteit en de concurrentiepositie van de haven van Den Helder en de daaraan verbonden werkgelegenheid, acht PoDH het van groot belang dat de projecten uit haar programma voor ontwikkeling (Routekaart, 2017) tot besluitvorming en uitvoering gaan leiden. De Routekaart van PoDH is ontwikkeld vanuit het perspectief dat het ruimtebeslag van de marine in de haven zou afnemen. De prognoses van de projecten zijn evenwel niet in de meerjarenbegroting van PoDH verwerkt.

Het college van burgemeester en wethouders heeft geconstateerd dat het groeiperspectief van Defensie vraagt om een nieuw integraal ontwikkelperspectief op de revitalisering van de haven.

De Taskforce Civiel medegebruik Defensiehaven Den Helder heeft in 2012 in een visie kansen en quick wins benoemd. Deze rapportage is destijds als bijlage bij Kamerstuk 32733 nr. 61 naar de Tweede Kamer gestuurd. De Taskforce bestond uit deelnemers vanuit het ministerie van Defensie, De Koninklijke Marine, de Gemeente Den Helder, De Provincie Noord-Holland, RVOB, het Havenbedrijf Rotterdam en VNO/NCW. Het doel dat de leden van de Taskforce gezamenlijk nastreefden is het structureel versterken van de lokale én regionale economie in Den Helder en de Kop van Noord-Holland. Deze doelstelling van de Taskforce Civiel medegebruik Defensiehaven Den Helder staat nog steeds overeind en wordt ook door de Koninklijke Marine van belang geacht.

De ontwikkeling van de haven, in samenhang met de ontwikkeling van de stad en de versterking van civiel-militaire samenwerking is de economische motor van de regio. De haven moet zowel de civiele (offshore, energy) als de defensie business faciliteren. Ook voor de marine blijft het van belang dat de stad zich blijft ontwikkelen en versterken. Van Port of Den Helder vraagt dit wel een aanpassing in de ontwikkelstrategie, maar het behoeft niet per definitie te leiden tot een afname van het aantal scheepsbewegingen.

De komende maanden oriënteren Defensie, Koninklijke Marine, de provincie Noord-Holland en de gemeente Den Helder zich op de vraag hoe de civiel-militaire samenwerking maximaal kan bijdragen aan de economische ontwikkeling voor de regio. Dat betekent niet dat de ontwikkeling van de haven ondergeschikt wordt aan het Defensiebelang. Het betekent wel dat, meer nog dan voorheen, het accent komt te liggen op het maritiem cluster, waarin onderzoek, opleidingen, bedrijven en overheden samenwerken. De als quick wins benaderde projecten Harssens, Rijkswaterstaatkade en Buitenveld moeten opnieuw worden beschouwd in de gezamenlijke heroriëntatie op de ontwikkeling van de totale haven.

Onderhoud

De gebieden en objecten waar Port of Den Helder NV verantwoordelijk voor is, zijn in het kader van het project "baseline" in kaart gebracht. Dit betekent dat voor alle percelen de daarop van toepassing zijnde contracten zijn geïnventariseerd met de daaraan verbonden verplichtingen voor eigenaar en gebruiker. Vervolgens is de onderhoudsstatus van deze gebieden en objecten bepaald aan de hand van archiefonderzoek, inspecties en uitgebreid (constructief) onderzoek. Bij de inspectie van een aantal kades is komen vast te staan dat ze voortijdig dienen te worden vervangen, als gevolg bovenmatige corrosie, slijtage en instabiliteit.

De complete onderhoudsopgave beslaat:

- de instandhouding en vervanging van de kadeconstructies
- specifieke installaties zoals drinkwater- en walstroomdistributie
- het onderhoud aan terreinen (verhardingen, riolering, verlichting, groen, onkruid- en gladheidsbestrijding) en kunstwerken (bruggen en sluisen)
- het op diepte houden van de vaarwegen.

Voor het onderhoud worden drie kwaliteitsniveaus gehanteerd, waarbij in alle gevallen de veiligheid gegarandeerd wordt: Top, Basis en Sober.

- Top: Het geheel is veilig, functioneert goed, is heel en schoon, heeft een goede uitstraling en veroudering is slechts licht zichtbaar;
- Basis: Het geheel is veilig, functioneert, is heel en heeft een matige uitstraling, veroudering is zichtbaar. Er is beperkte kans op vervolgschade;
- Sober: Het geheel is minimaal veilig, functioneert minimaal en er worden geen esthetische eisen gesteld, veroudering is duidelijk zichtbaar. Vervolgschade treedt op met waardeverlies door verval op termijn.

Deze onderhoudsniveaus zijn vervolgens als uitgangspunt gehanteerd voor het meerjarig onderhoudsplan van PoDH. De aan het onderhoud verbonden kosten zijn verwerkt in de begroting van PoDH.

Ontwikkelingsfunctie Port of Den Helder

In de in de inleiding genoemde motie heeft de gemeenteraad zich uitgesproken voor een expliciete participerende rol van de gemeente in de transformatie van de haven van Den Helder. De ontwikkeling van het nieuwe perspectief voor de haven is een opgave waarop de regie gevoerd zal worden vanuit de overheden. De civiel-militaire samenwerking vergt meer dan een herijking van de Routekaart van PoDH. De ontwikkeling van de haven is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling van de gehele stad. Het gehele verhaal, Helder's Perspectief, krijgt dit jaar vorm. Het proces Helder's Perspectief is in raadsinformatiebrief RI19.0058 toegelicht.

Wij streven ernaar om met één krachtige ontwikkelorganisatie met partners uitvoering te gaan geven aan de grote (ruimtelijke) opgaven. De ontwikkeling van de haven is daarin uiteraard een prioriteit. De projectportefeuille van PoDH zal de komende jaren om die reden niet verder worden uitgebouwd. PoDH zal zich richten op de investeringen in de Routekaart (zie bijlage) die zij met eigen middelen kan realiseren, zoals het onderhoud aan de kades 43-46 en het Nieuwe Werk, Kooyhaven en Kooypunt.

Maatschappelijke aspecten

Draagvlak

Het voorstel leent zich voor het houden van een referendum kijkend naar de criteria van de Referendumverordening. Voor een referendum met dit onderwerp zal naar verwachting onvoldoende belangstelling bij de bewoners. Het voorstel betreft een financieel besluit en geen beleidsinhoudelijke.

Duurzaamheid

De ontwikkeling van het civiele deel van de haven is erop gericht om PoDH in staat te stellen duurzaam te ondernemen en in te spelen op de markt van onderhoud en logistiek in de offshore wind industrie en andere ontwikkelingen in de energietransitie.

Financiële consequenties

Deze paragraaf en de paragraaf risico's moeten in samenhang worden gelezen met de rapportage van KPMG die onder geheimhouding ter inzage ligt.

Voor renovatie van kades, kunstwerken en baggerwerkzaamheden in de openbare vaargeul heeft Port of Den Helder NV tot en met 2028 17.4 mln. nodig. Van dit bedrag betreft € 12 miljoen de periode 2019 – 2023 en € 5,4 mln. de periode 2024 – 2028. Binnen de gemeentelijke regelgeving bestaat de mogelijkheid een bijdrage te doen in de activa die eigendom zijn van derden. Voorwaarde is dat de gemeente deze bijdrage opneemt op de balans en binnen dezelfde termijn afschrijft als de "derde" dat zou doen. Hiermee komen de rente – en afschrijvingskosten van de door PoDH te renoveren kades, kunstwerken en baggerwerken ten laste van het jaarlijks in de gemeentelijk begroting beschikbare budget van € 1 miljoen.

PoDH en de gemeente hebben in overleg een inventarisatie gemaakt van de te activeren renovatiewerken in de periode tot en met 2028. Omdat een deel van de werken gronden betreft (Kooyhaven) en hier niet op kan worden afgeschreven wordt dit gedurende 20 jaar administratief verwerkt en ontvangt PoDH een 20 jarige lening van € 3 miljoen, waarvan de gemeente gedurende die periode de rente en aflossing voor haar rekening neemt en deze ten laste van het jaarlijks in de gemeentelijke begroting beschikbare budget van €1 miljoen brengt. De bijdrage wordt verstrekt op grond van de AGVV en is na melding vrijgesteld van staatssteun en marktconformiteit.

De kapitaallasten van de bijdrage uit december 2018, de nieuw toe te kennen bijdrage in 2019 en de vergoeding in de kosten van Kooyhaven worden in mindering gebracht op het met ingang van de begroting 2019 structureel beschikbaar gestelde budget van € 1 miljoen voor de haven. In onderstaande tabel wordt het verloop van de kapitaallasten en het beschikbare budget weergegeven over de periode 2019 – 2028.

Tabel verloop kapitaallasten afkoop onderhoudsinvesteringen PoDH

Kapitaallasten PoDH	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
a. Afkoop onderh. dec. 2018 RB18.0124 (€ 2,8 miljoen)	0	37.453	123.519	121.612	195.971	193.711	191.459	222.333	219.652	216.979
b. Afkoop onderh. sept 2019 (€ 17,4 miljoen)	0	250.000	629.833	741.917	736.167	910.417	1.052.867	1.121.817	1.111.987	1.102.157
Cumm.	0	287.453	753.353	863.528	932.137	1.104.128	1.244.325	1.344.150	1.331.639	1.319.135
	0	287.453	1.040.806	1.904.334	2.836.472	3.940.600	5.184.925	6.529.075	7.860.714	9.179.849
Budget gem. Den Helder	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Cumm.	1.000.000	2.000.000	3.000.000	4.000.000	5.000.000	6.000.000	7.000.000	8.000.000	9.000.000	10.000.000
Restant beschikbaar (cumm.)	1.000.000	1.712.547	1.959.194	2.095.666	2.163.528	2.059.400	1.815.075	1.470.925	1.139.286	820.151

Uit de tabel blijkt dat door het reserveren van niet besteed budget in de eerste jaren de hogere uitgaven in latere jaren kunnen worden bekostigd en er in totaliteit binnen het beschikbare budget wordt gebleven. Uitgangspunt is dat de aan PoDH te verstrekken bijdragen direct zijn gekoppeld aan de uitvoering van de geselecteerde renovatiewerken en niet plaats vinden als de investering niet doorgaat.

Risico's

Uit de diverse onderzoeken blijken er voor de gemeente Den Helder de volgende risico's.

Uitgangspunten van het Bedrijfsplan

Bij het verstrekken van een structurele bijdrage in de kosten van haveninfrastructuur en baggerwerkzaamheden e.d. is het bedrijfsplan van PoDH als uitgangspunt genomen. Te denken valt daarbij aan de verkoopprognoses en prognoses van de scheepsbewegingen. Tegenvallers in de verkoop hebben vrijwel direct tot gevolg dat opnieuw een liquiditeitstekort ontstaat en aan de gemeente opnieuw een hulpvraag zal worden voorgelegd.

Voorfinanciering PoDH.

De kasstromen van het door de gemeente af te kopen onderhoud lopen niet synchroon met de door PoDH op grond van haar bedrijfsplan aangegane verplichtingen. Dit betekent dat PoDH in de eerste jaren een bedrag van ca € 3,5 miljoen moet voorfinancieren. PoDH heeft aangegeven dat zij dit binnen haar meerjarenbegroting (opbrengsten, kosten, financiering en investeringen) en vanuit de bestaande kredietfaciliteit bij de BNG kan voldoen. Bij het in negatieve zin afwijken hiervan zal PoDH mogelijk aan de gemeente vragen de kosten van voorfinanciering voor haar rekening te nemen. Dit geldt eveneens voor tegenvallende verkopen van percelen grond op Kooyhaven en Kooypunt. Wanneer de in het bedrijfsplan opgenomen taakstellende verkopen (van 1 ha per jaar in de periode 2019 - 2021 en 2 ha in de jaren hierna t/m 2028) niet worden gehaald ontstaat opnieuw een liquiditeitsprobleem dat aan de gemeente zal worden voorgelegd.

Weerstandvermogen.

De financieringskosten van Kooyhaven van ca. € 3 miljoen worden door de gemeente vergoed aan PoDH op basis van het aflossingsschema van een 20-jarige gemeentelijke financiering. Indien PoDH niet aan haar verplichtingen voldoet vervalt ook de verplichting tot het doen van een bijdrage (dit dient contractueel te worden vastgelegd). Hierdoor zijn de effecten op het weerstandsvermogen van de gemeente beperkt. Door het afkopen van het onderhoud en de financiering van Kooyhaven door de gemeente staat PoDH er financieel sterker voor dan hiervoor het geval was. Dit heeft een positieve doorwerking op het risico dat de gemeente ten aanzien van PoDH loopt en dus indirect ook op het weerstandsvermogen.

Beheersmaatregelen

- PoDH heeft de onderhoudsopgave inmiddels goed in beeld en houdt deze door regelmatige inspecties actueel.
- PoDH is actief in de markt van haven gerelateerde bedrijvigheid. Tevens worden kansen verkend hoe door samenwerking met andere havens de exploitatie kan worden geoptimaliseerd.
- Innovaties op het gebied van blauwe en groene waterstof of CO2-opslag kunnen versneld gerealiseerd worden als de aanleg van nieuwe infrastructuur niet nodig is. Door een actieve gemeentelijke lobby willen we de in Den Helder aanwezige kennis en infrastructuur nationaal en internationaal op de kaart krijgen.
- Met de provincie Noord-Holland en de Koninklijke Marine zet de gemeente in op herijking van de civiel-militaire samenwerking vanuit de doelstelling de sociaaleconomische positie van de stad te versterken.
- Bij de oprichting van de diverse verbonden partijen heeft de provincie een actieve rol gehad (als aandeelhouder, subsidiegever, ontwikkeling bestuurskracht). In de samenwerkingsagenda die december 2018 is afgesproken om, met respect voor elkaars verantwoordelijkheid en rol, de heroriëntatie op de vormgeving en aansturing van de verbonden partijen gezamenlijk op te pakken. Voor PoDH gaat het om een heroriëntatie op de ontwikkelrol en de verbinding met strategische samenwerkingspartners. Omtrent de voortgang blijft de gemeenteraad via de halfjaarlijkse rapportages over de verbonden partijen geïnformeerd.

Communicatie

Twee keer per jaar staan de rapportages van de Verbonden Partijen op de agenda van de raadscommissie Bestuur en Middelen. In deze rapportages zal de stand van zaken ten aanzien van de renovatie van kades en kunstwerken worden meegenomen.

Realisatie

Het besluit van de raad is voor het college richtinggevend als aandeelhouder van Port of Den Helder.

Den Helder, 13 augustus 2019.

Burgemeester en Wethouders van Den Helder

locoburgemeester
Kees Visser

gemeentesecretaris
Robert Reus

